

DAVRANIŞ BİLİMLERİ ve İLETİŞİM

DUYGULAR - 2

YRD.DOÇ.DR. ÖZGÜR GÜLDÜ

Duyguların Yaşa Göre Değişimi

- Duyguların iletişim aracı olması, toplumsal ilişkilerdeki önemi, güçlü güdüleyici, biçimsel yaşamı zenginleştirilmesi, ahlaki gelişimi etkilemesi gibi işlevleri duygusal gelişimin önemini göstermektedir.
- Büyümekte olan çocuğun duygusal gelişimi, devinimsel, bilişsel ve dil gelişimine paralel olarak gelişir.
- *Bilişsel gelişim ve dil gelişimindeki ilerlemeler, çocukların duygularını açıklamalarına, çevredekilerin duygu ve isteklerini anlamalarına, kendilerini onların yerine koymalarına ve duygu alışverişine olanak sağlar.*
- *Zihinsel gelişime paralel olarak biçimlenen duygusal yapı, zaman içinde çevresel etkilerin duygusal gelişimi uyarması ile duygusal dengeyi gerçekleştirecek biçimde olgunlaşır.*

Duyguların Yaşa Göre Değişimi

- *Çocuğun duygusal denge, durumunda olması benlik kavramını da önemli bir şekilde etkiler.*
- *Duygusal gelişim öncelikle olgunlaşmanın ve öğrenmenin bir sonucudur. Çocuğun benlik algısı ve dünya görüşü, gelişimlerinin her aşamasında yer alan duygusal deneyimlerinden büyük ölçüde etkilenmektedir.*
- *Bir başkasının duygularını anlayabilmek, aynı zamanda akran etkileşimlerinde ortaklaşa bir oyunun sürdürülebilmesi ya da kalıcı arkadaşlıkların kurulabilmesi için gerekli olan sosyal uyumun sağlanabilmesinde oldukça önemli rol oynar.*

Duyguların Yaşa Göre Değişimi

- ***Bebeklik Dönemi (0-2 Yaş):*** Bir yaşına gelmeden önce, *sevinç, öfke, şaşırma, üzüntü, korku* duyguları; iki yaşından itibaren, *küçümseme ve suçluluk* duyguları oluşmaya başlar.
- ***İlk Çocukluk Dönemi (2-8 Yaş):*** En yakın sosyal çevre olan aile ortamı içinde gündelik yaşam deneyimlerini kazandığı aşamadır. Çocuğun dünyası, gerek insan davranışlarını, gerekse fiziksel çevreyi araştırmak için etkinlik odağı haline gelir.

Duyguların Yaşa Göre Değişimi

- ***Okul Dönemi (8-12 Yaş):*** Bu dönem, çocuğun öz kimliğini aradığı dönemdir. Çocuk ilişkilerinde başkalarına bağlıdır. Duygularını daha geniş bir denetim içinde dışa vurmaya başlar.
- ***Ergenlik Dönemi (12-18 Yaş):*** Bu dönemde hormonal değişimler yaşanır. Ergen gerçek duygularını paylaşmaktan çekinme eğilimindedir. Bu dönemde coşkunluk, taşkınlık, umutsuzluk ve utanma gibi duygular çok yoğun bir şekilde yaşanır. Duygular hızlı iniş çıkışlar gösterir. Tepkileri önceden kestirilemez.

Kültür ve Duygular

- ***Kültür***; bir toplumun paylaştığı ve üyelerine yaydığı görüşler, değerler ve algılardır.
- Bu değer ve algılar, bireylerin davranışlarına ve duygularına yansır.
- İnsanların duygusal tepkileri, toplumsal ve kültürel ortam içinde anlam kazanır.
- Toplumsallaşma bireyi, toplumun tem bir üyesi durumuna getirir. Bu süreçte, duygular sosyal uyumu sağlayan araçlar olarak işlev görürler.
- Temel duyguların niteliği tüm toplumlarda aynı olmakla birlikte bazen duyguların ifadeleri kültürlerden kültüre değişkenlik gösterebilir.

Öz Bilinçli Duygular

- Suçluluk, utanç, mahcubiyet, empati, kıskançlık, imrenme ve gurur gibi duygular günümüz psikoloji kurumlarında kabul edilen öz bilinçli duygulardır.
- *Temel duygular, biyolojik temellidir, tüm kültürlerde görülür ve evrensel olarak tanınan yüz ifadeleriyle ifade edilir.*
- *utanç, suçluluk, gurur, empati, imrenme, kıskançlık vb.*

Öz Bilinçli Duyguların Uyum Sağlayıcı ve Faydalı İşlevleri

- *Öz bilinçli duygular, insanları görev alanlarında elinden geleni yapmaya ve başarı için gayret göstermeye güdürler.*
- *Öz bilinçli duygular, insanları yakın ilişkilerinde ve sosyal etkileşimlerinde toplumsal olarak uygun şekilde ve ahlaklı davranmaya güdüler.*
- *Öz bilinçli duyguların, sosyal hiyerarşisinin istikrarını arttıran ve statülerin rollerini onaylayan davranışları güçlendirdiği kabul edilmektedir.*
- *Öz bilinçli duyguların, iletişimsel ve kişilerarası işlevlerine ek olarak iç psikik işlevleri de vardır.*

Öz Bilinçli Duyguların Gelişimi

- **Öz bilinçli duygular**, tutarlı belik temsilinin oluşumu ve benlik farkındalığı gibi kapasiteler gerektirdiğinden, temel duygulara göre daha geç gelişmektedir.
- Ayrıca çocukların uygun sosyal davranışlara ilişkin standartları, özel kuralları ve kendi davranışlarının diğerleri tarafından böyle standartlara göre değerlendirileceğini anlamaya başlamaları gerektiği için öz bilince ilişkin duygular daha geç ortaya çıkmaktadır.
- mahcubiyet: 18-20 ay civarı
- empati: 2 yaş
- utanç: 3 yaş ve sonrası
- suçluluk: 3 yaş ve sonrası
- gurur: 3 yaş ve sonrası